І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArclay 7-4125

РІК LXVI. Ч. 216. ЦЕНТІВ 12 CENTS — ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 7-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1959 — TWO SECTIONS (SECTION 1) — No. 216. VOL. LXVI.

МЕКЕЛРОЙ І КЕРІВНИКИ ДЕПАРТАМЕНТУ ОБОРОНИ РАДЯТЬ НАД БЮДЖЕТОМ

Вашингтон. — Секретар оборони ЗДА Ніл Г. МекЕлрой і його головні асистенти зібралися разом із представниками бюджетового бюра на конференцію в справах бюджету департаменту оборони і його окремих ділянок. Конференція відбувається на покладі яхту „Секвоя", вдержуваного фльотою для секретарів оборони, фльоти і для Президента ЗДА для відбування на ньому важливих державних конференцій, переглядів фльоти тощо. В цій надзвичайній конференції, що відбувається на водах Потомак Ривер, беруть участь крім секретаря оборони Ніла Г. МекЕлроя ще його заступник Томас Гейтс, мол., ген. Натан Ф. Твайнінґ, голова Об'єднаних Шефів Штабу, д-р Герберт Йорк, директор бюра дослідів і розвитку в департаменті оборони, Алфред Дж. МекНіл, колишній контролер й асистент секретаря оборони, як теж Джан В. Спреґ, заступник асистента секретаря оборони і діючий контролер та репрезентант Бюджетового Бюра ЗДА. Представники поодиноких військових командувань неприсутні на цих нарадах, їх репрезентує тільки ген. Твайнінґ, як шеф об'єднаних шефів штабу. Головною справою на порядку нарад цієї конференції є справа нового бюджету департаменту оборони, що його висоту визначають на 40 більйонів долярів і що його, за всякою правдоподібністю, треба буде підвищити до 41.600.000.000 долярів. Із проектованого бюджету 46 до 48 процентів усієї суми мало б іти на видатки Летунських Збройних Сил, 26 до 28 процентів на фльоту і корпус морської піхоти і тільки 22 до 24 процентів для Армії ЗДА. Решта суми призначена на загальні видатки департаменту оборони. Згідно із передбачуваним розподілом фльота мала б одержати 11.200.000.000 дол., більшість із якої то суми мала б бути використана на будову 15 нових кораблів і на перебудову і модернізацію 16 дотеперішніх. Бюджет Армії у висоті 9.300.000.000 залишався б на дотеперішній висоті. Бюджет Летунських Збройних Сил мав би виносити, не зважаючи на пляновані редукції людського стану в цій збройній силі ЗДА, від 18.600.000.000 до 19 більйонів долярів. Головні суми в цьому бюджеті призначені на розбудову протилетунської і протиракетної оборони. Праця над бюджетом мала б бути закінчена до 1 грудня ц. р., ще перед резиґнацією секретаря оборони Ніла Г. МекЕлроя і до від'їзду през. Айзенгавера в подорож по Европі й Азії.

Секретар оборони Ніл Г. МекЕлрой

ВІЛЬЯМ МАРТИН З БАЙОНУ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА АСЕМБЛІМЕНА, А ІВАН ШОСТАК ОБРАНИЙ НА ПОСАДНИКА НОРВОКУ

Крім блискучої виборчої перемоги, яку відніс у вівтіркових виборах Едвард Попіль у Скрентоні, Па., перемігши великою більшістю голосів свого суперника в кандидатурі на місцевого контролера, не менш блискучу виборчу перемогу здобув широковідомий в українській громаді п. Вільям Мартин з Байону, якого великою більшістю голосів перевибрано на стейтового асемблімена на другу каденцію. П. В. Мартин є активним членом місцевої української громади і втішається в ній великим авторитетом. У стейтовому парляменті він належить до найрухливіших законодавців і не було випадку, щоб він відмовив своєї інтервенції та допомоги в численних справах, що їх мають громадяни українського роду. П. В. Мартин є активним членом УНСоюзу у Відділі 380-му.

У вівтіркових виборах громадянин українського роду здобув також високе становище посадника великого міста Норвок у Коннектикат. Є ним п. Іван Шостак, що кандидував з Республікаеської партії. Пп. Едвард Попіль і Вільям Мартин кандидували з Демократичної партії. Новий посадник Норвоку, п. Іван Шостак, подібно, як і контролер міста Грентону Едвард Попіль та асемблімен стейту Ну Джерзі Вільям Мартин, є активним членом Українського Народного Союзу у Відділі ч. 277.

Також в Йонкерсі, Н. Й., здобув виборчу перемогу кандидат українського роду, а саме п. Андрій Гайдук, що був обраний на члена Міської Ради з Республіканської партії. З меншим успіхом вийшов з вівтіркових виборів п. Сем Бойко, відомий наш громадянин, активний член УНСоюзу в Рочестері, що малою різницею голосів програв вибори на члена Міської Ради. Все ж таки, велика кількість голосів, віддана на нього у цих виборах, відкриває йому дальші великі можливості кар'єри в суспільній службі.

Американці мусять вірити в силу своєї нації — каже Ніксон

Лос Анджелес — Віце-президент Ричард М. Ніксон промовляв на прийнятті, влаштованому „Годиною Вервиці" для відзначення молитовної програми радіової стації. Він сказав, що ЗДА завжди будуть випереджати СССР, якщо тільки американці будуть „дійсно віруючими особами" в силу своїх моральних вартостей. СССР не зможе нас випередити в сімох роках, ані навіть сімдесятьох, як довго ми залишимося вірними своїм засадам, подібно як це роблять комуністи, які і вдень і вночі є віруючими в свою комуністичну систему. Не може перемогти віруючого той, хто сам не вірить, або ще гірше, хто сам не знає, в що він має вірити. „Людина потребує чогось вищого в житті, як тільки самого вдоволення з заспокоєння матеріяльних потреб", — казав віце-президент. Вища цивілізація не мусить перемогти, коли люди не будуть її обороняти і не будуть в неї вірити.

Айзенгавер дав вимінальну відповідь про конференцію з Рокефеллером

Вашингтон. — Президент Айзенгавер дав вимінаючу відповідь про конференцію з нюйоркським губернатором Нелсоном А. Рокефеллером, яка відбулася ще минулого тижня і тривала одну годину і 10 мінут. Президент казав, що вони обидва говорили про „політику взагалі", бо ніхто не може вимагати, щоб люди, які займають політичні становища, не говорили про політику. „Я не можу собі докладно пригадати, до яких висновків ми дійшли, але я скажу, що наша розмова була цікава", — казав Айзенгавер. Рокефеллера вважають за можливого республіканського кандидата на президента в 1960 році, який за найменування змагатиметься з віцепрезидентом Ричардом М. Ніксоном. „Так є, що мені подобається Рокефеллер. Він працював в моєму уряді досить довгий час", — казав Президент", „я з ним відбув особисту конференцію, головним ділом призначену цивільній обороні".

Чеський військовий аташе Фр. Тіслер просить про азиль у ЗДА

Вашингтон. — З державного департаменту повідомляють, що військовий аташе чеської амбасади підполковник Франтішек Тіслер покинув службу та просив про уділення азилю в цій країні для нього і його родини. Він працював в амбасаді два роки, і минулого літа він звернувся до державного департаменту з просьбою про азиль. Державний департамент розглядає його просьбу і не хоче дати подробиць про цю справу і не виявляє, де тепер він перебуває. Урядовці ческої амбасади відмовилися дати які-перебуває. Урядовці чеської амбасади відмовилися дати інформації в цій справі.

Підсекретар Морфі поїде з Президентом в подорож по Европі, Азії й Африці

Вашингтон. — З Білого Дому повідомили 5-го листопада, що підсекретар в державному департаменті Роберт Морфі погодився на просьбу Айзенгавера відкласти дату свого відходу із свого становища вже 3-го грудня ц. р. і буде дорадником президента під час його подорожі до Европи, Азії й Африки, яка почнеться 4-го грудня ц. р. Президент виїде джетом до Риму, куди прибуде вже 4-го грудня. З Італії Президент поплине кружляком до Туреччини, і ця подорож мала б тривати два дні. Президент має вернутися з Індії перед 19-им грудня, коли має початися нарада НАТО в Парижі. Державний секретар Крістіян Гертер має підготовити матеріяли на конференцію ради міністрів країн НАТО, яка має початися 15-го грудня, а пізніше конференцію „на вершинах" голов держав НАТО в дні 19-го грудня. Вирішили, що єдиним урядовцем державного департаменту, який може заступати Гертера — є Морфі, і тому Президент просив його їхати з ним. З Президентом поїдуть ще такі особи: співробітник Білого Дому син Президента майор Джан Айзенгавер, секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті, лікар Президента ген майор Говард МекСайдер. Президент сказав, що пані Айзенгавер не зможе виїхати, але плянується, щоб поїхав хоч один член родини Президента, а ним мала б бути його невістка пані Барбара Айзенгавер.

Неру признає невдачу політики „співіснування" з комуністичним Китаєм

Ню Делі. — Індійський прем'єр Неру признав на пресовій конференції в минулий четвер у столиці Індії, з участю коло 300 журналістів, що політика „невтручування і співіснування", якої до цього часу трималася Індія, потерпіла невдачу, якщо мова про взаємини з комуністичним Китаєм. Однак він тут же звернув увагу, що засаднича концепція „співіснування" значно скріпилась від останньої візити Хрущова в Америці й поправи американсько-совєтських відносин. Неру відрізняє прикордонні сутички від великої війни, — він таврував тих індійських патріотів, які гарячаться та „поаматорськи" говорять про військову оборону кордону, який простягається довжиною 2,500 миль. Водночас він признав, що „є елемент справедливости" в докорах під адресою уряду, що уряд не збудував впору відповідних доріг на північній смузі Індії. Шлях від столиці Кашміру Срінаґару до міста Лех в провінції Лядах, на яку зазіхають китайські комуністи, тільки наполовину закінчений, а стан тієї траси, як сказав сам Неру „страхітливий". Доступ з Індії до цієї провінції можливий тільки від заходу і практично від жовтня до березня неможливий. Це гористий терен на висоті 14.000 стіп без ніяких доріг. Китайці мають туди доступ легший і кращий, більше уваги присвятивши будуванню доріг в окупованому Тибеті.

Гаммершилд полетить до Ляосу, щоб перевірити тамошню ситуацію

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд заповів, що він полетить до Ляосу в половині найближчого тижня. Тому ЗДА, Англія і Франція погодились, щоб не настоювати на скликанні Ради Безпеки для вислухання звідомлення Підкомісії Ради Безпеки, що їздила до Ляосу, поки не вернеться Гаммершилд. За пресовими інформаціями, ця Підкомісія не дістала безсумнівних доказів, що північно-комуністичний В'єтнам переводить безпосередню аґресію своїми збройними силами проти Ляосу, як це твердив у своїй скарзі уряд Ляосу. Однак західні держави хочуть пропонувати Генеральній Асамблеї, щоб Об'єднані Нації встановили в Ляосі свою обсерваційну станицю, як це вони зробили з успіхом в Ливані й Йорданії. Совєти напевне поставлять в Раді Безпеки „вето" проти такого внесення, тому західні держави хочуть зголосити його відразу на Політичній Комісії. Підкомісія Ради Безпеки, що їздила до Ляосу, складається з Арґентини, Італії, Японії і Тунісії. Вона вже виготовила своє звідомлення, але не оприлюднила.

Папа святкував роковини своєї інтронізації

Рим. — Папа Іван XXIII доручив молитися, щоб „атеїстичний і матеріялістичний підхід до життя та історії не запанував у світі". Папа виголосив промову до кардиналів, вищих духовників, дипломатичного корпусу, акредитованого при Ватикані, та інших світських і духовних достойників, які в минулу середу 4 листопада ц. р. прийшли скласти йому бажання „ad multos annos" (на многі роки) з нагоди першої річниці інтронізації Івана XXIII на Апостольському Престолі. Речником приявних був кардинал Тіссеран. Папа пригадав що Іван XXII дожив 90-го року життя. Опісля Папу перенесли у престолі в парадній ноші з тиярою на голові до собору св. Петра, де 20.000 осіб було приявних на Понтифікальній Богослужбі. Приявними були 31 кардинали. Всупереч італійському звичаєві, багатотисячна публіка не оплескувала Папу, бо раніше духовні кола звернулись до зібраних в соборі вірних з закликом через гучномовці, щоб з уваги на урочисту Богослужбу стриматись у святині від усякої світської манifестації.

Англійський пацифіст Ноел-Бейкер, приятель українців, дістав мирову нагороду Нобеля

Осльо. — Член англійської соціялістичної Партії праці, парляментарний посол, який був кількакратно міністром та займав в різні часи різні високі державні становища Філіп Дж. Ноел - Бейкер, дістав нагороду Нобеля за заслуги для миру. Він був членом англійської мирової делеґації на Версайській конференції у 1919 р. та одним з авторів статуту Ліґи Націй, як також він був одним із авторів чартеру Об'єднаних Націй, прийнятого в Сан Франціско в 1945 році, бувши делеґатом Англії на першій Генеральній Асамблеї ОН в 1946 р. Він був професором університету, а найбільше розголосу дістала його книжка „Перегони у збросніі: Програма міжнародного роззброєння". Філіп Ноел - Бейкер ставився дуже прихильно до українців під час скарг, що їх зголошувала Українська Парляментарна Репрезентація до Ліґи Націй та на З'їздах Міжпарляментарної Унії проти національної політики Польщі. Під час пацифікації в Галичині приїжджав до Львова. Він має тепер 70 років.

МАЛІ ДЕРЖАВИ НАТО ВИМАГАЮТЬ УЧАСТИ В КОНФЕРЕНЦІЇ „НА ВЕРШИНАХ"

Париж. — Генеральний секретар Організації Північноатлянтійського пакту (НАТО), кол. прем'єр і міністер закордонних справ Бельгії, — Пол Генрі Спаак, прибув в минулий читвер 5-го листопада ц. р. до Лондону і пред'явив від малих членських держав НАТО вимогу, щоб західньо-східня конференція „на вершинах" не була скликана, поки не вислухається їх опінії. Тому ці малі держави домагаються, щоб вони взяли участь в західній конференції „на вершинах", призначеній на 19-го грудня ц. р. у Парижі. Пол Генрі Спаак — за твердженням газет — дуже рішуче підтримав це становище малих членських держав. Пляновані західня та західньо-східня конференції „на вершинах" тісно в'яжуться з дуже поважною проблемою — збереження надалі мілітарної сили бльоку НАТО на потрібній висоті. Західні часописи висловлюють острах, що малі членські держави НАТО значно зменшать свої військові бюджети, якщо тільки прийде найменше злагіднення в міжнародній ситуації. Особливо відпруження на терені Берліну спонукає багатьох членів бльоку НАТО до сповільнення темпа власного зброєння, внаслідок чого цілий бльок НАТО буде з погляду його оборонної сили послаблений. Тому не можна — читаємо в коментарях західньої преси — легковажно ставитись до вимоги малих держав, щоб ЗДА, Англія і Франція з більшою увагою ставились до їх голосу в міжнародних справах. Рада НАТО скликана на 15-го грудня ц. р. і візьмуть в ній участь 15 міністрів закордонних справ усіх членських держав тієї міжнародног оргаеізації. На 19-го грудня скликано до Парижу західню конференцію „на вершинах" з участю голів урядів ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини. — Спаак відкрив свою четверговою інтервенцією в Лондоні питання, чи з'їзд міністрів зак. справ НАТО має перетворитись у з'їзд голів урядів, чи чотири голови урядів, які радитимуть від 19-го до 23-го грудня, мають стрінутись із прем'єрами решти країн НАТО після закінчення власних розмов. Справу ускладнює розклад їзди президента Айзенгавера, який не може прибути до Парижу скоріш, як на 19-го грудня, бо він буде в роз'їздах по південній Азії, та не всилі також затриматись в Парижі поза дату 23-го грудня, бо хоче перевести Різдво у Вашингтоні.

Нассер уважає, що Ірак сам всилі справитись з своїми комуністами

Каїро. — Якщо прем'єр Іраку Абдул Карім Кассім дав би відповідний знак, то нарід пішов би за ним і зліквідував комуністичну небезпеку — заявив президент З'єдиненої Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер в інтерв'ю з представниками американської преси. Він заявив, що під арабською єдністю не треба розуміти одної держави, а спільноту духа та взаємне порозуміння. Нассер признав, що націоналісти в Іраку не є тотожніми з націоналістами в Єгипті та подав, що справа не є у „з'єдиненні" всіх арабських країн, а у збереженні їх державної незалежности. Нассер твердив, що прозахідній Багдадський пакт послабив здібність іракського уряду протиставитись комуністичній інфільтрації, бо проти того уряду прем'єра Нурі ас Сайда (вбитого у революції з 14 липня мин. року) місцеві націоналісти й комуністи висунули закид сліпого знаряддя колоніялістів. Нассер боронив теперішню державну систему в З'єдиненій Арабській Республіці проти закиду, що це диктатура. Мовляв, коли люди не мають що їсти, то демократія має для них мале значення. Він заявив, що Єгипет потребуватиме протягом найближчих п'ять років $2,850.000.000 довготермінових кредитів, а окремо Сирія ще дальших коло $1,000.000.000. Завдяки совєтським кредитам Єгипет може „в кожній хвилині купити будь-яку фабрику в СССР або в Чехословаччині."

„Рік Втікача" триватиме до половини 1960 року

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд повідомив Соціяльну Комісію ОН, що з нагоди Року Втікача зібрано до цього часу на цілі допомоги втікачам тільки $3.000.000, при чому дві треті цієї суми дали З'єдинені Держави. 65 держав і країн приступили до Року Втікача, але мало причинились грошовими пожертвами. Зате осягнено поважні полегші в ділі переселення та господарської інтеґрації. Гаммершилд заповів, що Рік Втікача триватиме до половини наступного року.

Прокуратор Гоґен виявляє, що 100 осіб склали фальшиві зізнання у зв'язку з виступами на телевізії

Ню Йорк. — У зв'язку з переслуханнями, які переводить конґресова комісія у Вашинґтоні, нюйоркський прокуратор Френк С. Гоґен заявив, що перед ним зізнавало в справі виступів на телевізійних програмах 150 осіб, але з них тільки 50 сказали правду, а решта склали фальшиві зізнання, і тепер треба б їх судити за кривоприсягу, бо зізнання були під присягою. У Вашинґтоні зізнавав президент Нешенел Бродкестінґ Корпорейшен Боберт В. Кінтнер, який виявив, що змагуни на телевізійних програмах платили гроші працівникам телевізії, щоб дістатися до тих програм. Справу цю вже передано прокураторові в Ню Йорку. Президент Кінтнер признавався до неправильностей на його стації, і пропонував, щоб Конґрес ухвалив відповідний закон, який робив би неможливими дотеперішні ошуканства.

Білий Дім стверджує, що Айзенгавер не грав в ґольфа під час боїв в Европі

Вашингтон. — В понеділок 2-го листопада появилася книжка шефа головного штабу англійської армії, польового маршала лорда Аленбрука, в якій той високий англійський військовик твердив, що головний командант союзних збройних сил під час другої світової війни генерал Айзенгавер під час важливої „битви за Бельгію" був зайнятий грою в ґольфа коло Раймсу і „практично не брав участи в цій битві". Білий Дім тоді зараз після появи тієї книжки не зайняв до неї жадного становища, а секретар Білого Дому Джеймс Гаґерті сказав, що взагалі не буде жадної заяви в цій справі. Але 5-го листопада секретар Гаґерті сказав журналістам, що генерал Айзенгавер мало грав ґольфа під час війни, а після того додав: „Гадаю, що хтось перебільшив цю справу. Від часу, коли союзні війська висіли в Европі аж до кінця боїв в Европі генерал Айзенгавер не мав в руках навіть ґольфової палиці". (Висад в Нормандії був 6-го червня 1944, а війна скінчилася 8-го травня 1945 р.).

КОЗАЦЬКОМУ РОДУ НЕМА ПЕРЕВОДУ...

Група одягнених в національні костюми українських дітей, що виступали на теперішній Міжнародній Жіночій Виставі в Ню Йорку. На фото від ліва: Оленка Назаркевич, Борис Драган, Зоня Назаркевич і Степан Кірай. Виставка триватиме до кінця цього тижня і в суботу, 7-го листопада ввечорі, матиме окрему українську програму, як і коронацію королев різних національностей, між ними і української, на яку була обрана Наталка Глоба.

В АМЕРИЦІ

● **Два каледжі** пропонують Чарлзові Ван Доренові, який признався до ошуканства на телевізійній програмі „Двадцять один", професорські становища з платнею 5,500 долярів річно. Перший каледж, який хоче мати у себе Ван Дорена — це каледж в Стоктоні в Каліфорнії, а другий — Ст. Джана в Аннаполісі, Мериленд, де Ван Дорен студіював.

● **Секретар здоров'я,** виховання і добродійности Артур С. Флемінґ, промовляючи на Методистській конференції в справах виховання, сказав, що „християнське виховання мусить стояти на першому місці в нашій виховній програмі", що „ми всі мусимо молитися разом і один за одного". Закінчуючи свою промову, він сказав: „Є багато проблем, яких не можна розв'язати, без добровільного застосування духових законів".

У СВІТІ

● **Комуно - китайський уряд** звернувся до урядів Англії і СССР, як сиґнатарів Женевської конференції з 1954 р., що покінчила війну в Індо-Китаї, з вимогою, щоб вони інтервеніювали в уряді Ляосу проти суду над князем - комунофілом Суфановонґом і сімома членами так званої Нео Ляо Гаксат-партії, яка стала на послуги комуністам. Китайські комуністи домагаються звільнення без суду всіх тих підривників. Водночас члени ляоського уряду і судді дістали анонімові листи з погрозами, що їх уб'ють, якщо згадані комуністи і комуністичні поплентачі будуть засуджені.

● **Георгій Жуков,** голова совєтської комісії культурних відносин із закордоном, заявив, що Совєти рішуче не допустять такої культурної виміни, при якій ввозилося б в СССР „зіпсутий крам". Неконтрольована і нецензурована культурна виміна може бути для СССР — заявив Жуков — „троянським конем". Тому він пропонує продовжувати таку „виміну" на базі взаємних пропозицій і взаємного узгіднення відвідин учених, мистців і т. д., з правом „вета" для кожної сторони.

● **У Вудфорді,** передмісті Лондону, маршал Монтґомері відкрив пам'ятник Винстона Черчила. На цьому відкритті Черчил виголосив промову, в якій підтримав ідею переведення конференції „на вершинах". Бронзова статуя Черчила, що має висоту вісім стіп і шість цалів, коштувала $14.000, зібраних з публічних пожертв. Деякі місцеві соціялісти відмовились скласти пожертву на пам'ятник.

● **Західньо - німецький канцлер Конрад Аденауер** прислав листа Американському Жидівському Комітетові, в якому гостро таврує ризпалюваний Гітлером антисемітизм і запевняє, що уряд Західньої Німеччини поборюватиме всякі познаки його відродження. Аденауер заявляє, що в Східній Німеччині антисемітизм плекається далі. В Західній Німеччині, де було перед війною 450.000 жидів, є їх тепер тільки 25.000.

● **Англійський щоденник „Манчестер Гардіян"** висловлює побоювання, що у випадку, коли Нелсон Рокефеллер стане республіканським кандидатом на президента і почне виступати проти СССР гостріше, ніж це робить уряд Айзенгавера, відносини між Москвою і Вашингтоном погіршаться.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СМУТОК І НЕПОРОЗУМІННЯ

Життя справді повне непорозумінь і смутку. Як же часто це потверджує дійсність, включно з тією ситуацією, що виникла у зв'язку з трагічною смертю підступно вбитого комуно - московським ворогом людства українського революційного провідника сл. п. Степана Бандери.

Український нарід і ми з ним переживали й переживаємо багато всіляких трагедій. Пережили ми подібні трагедії з підступним вбивством тим самим ворогом сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри та сл. п. полковника Євгена Коновальця, пережили героїчну смерть сл. п. генерала Тараса Чупринки — Романа Шухевича у відкритій боротьбі з тим же ворогом, отже мали вже багато нагод призвичаїтись до того. А проте, смерть Степана Бандери потрясла до глибини всією українською суспільністю і об'єднала її, як мало що інше, в спільному смутку і жалобі. Власне у зв'язку з цією жалобою виникли деякі тихі непорозуміння.

Це цілком ясне, природне і гідне, що організація, найтісніше зв'язана з Покійним, себто Провід Закордонних Частин Організації Українських Націоналістів в Европі, негайно після смерти свого Провідника проголосив двомісячну жалобу. До цього проголошення в Мюнхені прилучились найтісніше зв'язані з ЗЧ ОУН ідеологічно Організації Визвольного Фронту в Америці і Канаді. У їхніх публічних повідомленнях в цій справі виразно закликається до двомісячної жалоби їхніх членів. І обов'язком тих членів — послухати свого Проводу.

До всієї громади цей заклик відноситься тільки посередньо, себто рішення чи і як придержуватись жалоби залишається їй самій.

Тим часом з поодиноких громад надходять запити і повідомлення, які вказують на це, власне тихе непорозуміння, яке й бажаємо вияснити. В розмові з відповідальними представниками Організацій Визвольного Фронту на нашому терені ми одержали вияснення, по лінії якого і написано ці завваги. Відповідні вияснення мали піти також і організаційним порядком до низових клітин та членів згаданих організацій. Справа, повторюємо, мається так, що Організації Визвольного Фронту і їх члени зобов'язані до двомісячної жалоби. Загал громадянства та інші організації — це їхня справа, як вони поступатимуть, і їхнє поступування в цьому випадку не повинно впливати на взаємовідсини і співпрацю всіх громадських організацій і громадян тим більше, що всі наші імпрези, або щонайменше більшість з них, мають не тільки розвагову, але ще й якусь вищу ціль, чи її фінансову підтримку.

Трагічна смерть сл. п. Степана Бандери з рук підступного і безпощадного ворога повинна скріпити нашу єдність і рішучість в змаганні й боротьбі за здійснення тих великих ідеалів, за які його знищив ворог, а не розз'єднувати дрібними непорозуміннями, що їх, без сумніву, ворог хотів би між нами викликати і роздувати.

ПОДОРОЖ ПРЕЗИДЕНТА

На значення заповідженої на наступний місяць подорожі президента Айзенгавера до дев'ятьох заморських країн указав він сам на своїй пресовій конференції в минулу середу, звернувши увагу, що до деяких із тих країн президент З'єдинених Держав загостить уперше. Престиж Айзенгавера у широкому світі такий великий, що його приїзд до таких країн, як Туреччина, Афганістан, Пакістан, Індія та Марокко, стане в тих країнах найпершою подією дня. За винятком Туреччини й Ірану (колишньої Персії), всі ці азійсько - африканські країни щойно недавно здобули чи відновили свою державність. Відвідини в їх столицях американського Президента — це символічне визнання їхньої ролі, як рівних з рівними, в сім'ї вільних народів світу. Водночас — це підкреслення щораз більшої ваги, яку мають азійсько - африканські країни в міжнародному світі. Подорож Айзенгавера буде також запереченням заяв деяких азійсько - африканських представників, нібито Америка ставиться до їх країн, як до „спільнот другого ступня" у порівнянні з „першоступневими" західньо - европейськими та американськими спільнотами.

Політичне значення цієї подорожі ще й в тому, що вона протидіятиме настроям у „малих" країнах, до яких зараховується й немалу Італію, що вони відсунені від участи в конференція на вершинах.

Президент Айзенгавер залишається при владі всього ще один рік. Але закордонна політика ЗДА не зміниться із зміною особи в Білому Домі. Подорож Айзенгавера, що триватиме від 3-го до 23-го грудня і закінчиться конференцією „4-ох західніх великих" у Парижі, унагляднює напрямні закордонної політики Америки, яка живе в приязні з союзниками і підтримує всі дійсно вільні країни у світі.

УБИВСТВО БАНДЕРИ, МОСКВА Й ОБЕРЛЕНДЕР

Головні совєтські часописи „Правда" й „Ізвєстія" не подали про смерть сл. п. Степана Бандери, голови Проводу ЗЧ ОУН, ніякого повідомлення. Вістку про це подав лише орган совєтської армії „Красная Звєзда" з 19 жовтня ц. р., приписуючи в довшій замітці це душогубство д-рові Теодорові Оберлендерові, міністрові для справ втікачів в західньо - німецькому уряді і колишньому (в 1941 році) політичному керівникові батальйону „Нахтіґаль" („Соловей"). Згідно з ревеляціями „Красної Звєзди", д-р Оберлендер боявся ... зізнань Ст. Бандери, із яким він, мовляв, співпрацював під час німецького походу в Україну, і тому постарався Бандеру, як невигідного для себе свідка усунути.

Статтю часопису „Красная Звєзда" про смерть Бандери і справу Оберлендера передало 20-го жовтня ц. р. московське радіо, а на другий день, 21-го жовтня, повторило її львівське радіо і за ним комуністична преса Східньої Німеччини, Польщі та інших сателітних країнах і навіть прокомуністичні газети на Заході Европи. Східньо - німецький комуністичний часопис „Носс Дойчлянд" подав навіть, щи Бандера, як „найвидатніший український діяч і високий український офіцер", був „підпорядкований безпосередньо Оберлендерові, тодішньому політичному керівникові терористично - диверсійного батальйону „Нахтіґаль", який брав участь у масовій екстермінації польської інтеліґенції у Львові". Водночас із цим східньо - німецькі комуністичні газети почали розсновувати всілякі здогади, висловлювані у формі фактів, мовляв, останнім часом Оберлендер намагався відсепарувати себе від Бандери, викликаючи цим у Бандери чимраз більший страх за своє життя. Висновуючи цього роду нісенітниці із спрепарованих „фактів", комуністична преса разом із цим пустила в обіг ствердження, що „вбивство Бандери було політичним мордом, з метою затерти сліди злочинів Оберлендера під час його діяльности у Львові".

З Оберлендером пов'язала, не називаючи ще Степана Бандери, і „українських буржуазних націоналістів" теж і київська „Літературна Газета" з 16-го жовтня ц. р., отже на другий день після замордування Бандери у Мюнхені, твердячи, що „масовими вбивствами совєтських людей у Львові" керували два офіцери з „Нахтіґалю" — Роман Шухевич і Теодор Оберлендер.

Ревеляції комуністичної преси про причетність Оберлендера до справи замордування сл. п. Степана Бандери підхопили навіть деякі польські націоналістичні газети, як „Народовєц" у Франції і „Дзєннік Шікаґовскі", який у своїх повідомленнях з 24, 26 і 27 жовтня ц. р., не виключаючи можливости, що Бандера згинув із совєтських рук, повторює совєтську версію про те, що „в замордуванні Бандери мачав пальці міністер для справ втікачів у Бонні, Оберлендер" Цей Оберлендер, згідно з твердженням польського „Дзєнніка Шикаґовського", стоїть під закидом, що він, як німецький офіцер, після зайняття німцями Львова з 1941 році „довершив масакри польських письменників і вчених, і що тому, що він був тоді в контакті з Бандерою, могло йому залежати на усуненні Бандери".

Про намагання Москви використати сфабриковану нею „справу Оберлендера" не тільки проти західньо - німецького уряду, очолюваного Конрадом Аденауером, але й проти українських націоналістів, зокрема проти тодішнього українського проводу згаданого батальйону „Нахтіґаль", зорганізованого на початку німецько - совєтської війни і потім зліквідованого за наказом Гітлера, була вже мова на сторінках „Свободи" дня 14-го жовтня у статті п. н. „Москва, „Соловей" і Оберлендер". У тій статті доведено, на підставі самих же таки давніших совєтських публікацій, що спричинниками й виконавцями масакри, польських учених і культурних діячів в липні 1941 року були „німецькі офіцери у формі СД із зображенням черепів на чорних обводах" (цитата із совєтської книжки „Під чужими прапорами"), а не „українські диверсанти з жовтоблакитними петельками", як тепер „доводить" совєтська преса, зокрема журнал „Новоє Время" і газета „Правда", „Ізвєстія" та „Радянська Україна". Совєтські „докази" про причетність до гітлерівських екстермінаційних акцій в Україні батальйону „Соловей", що був тоді під проводом Романа Шухевича, є навною брехнею.

Такою самою брутальною совєтською брехнею, треба вважати і теперішні ревеляції совєтської преси про „співпрацю" Оберлендера з Бандерою, про те, що Бандера, знавши про „злочини Оберлендера" під час німецької окупації України, боявся ліквідації збоку ... Оберлендера. То ж уже самі тільки фактичні дані про місце перебування Бандери в 1941 - 1945 рр. доводять, що нічого спільного ні з Оберлендером, ні з походом „Солов'я" в Україну сл. п. Степан Бандера не мав. У критичні дні, в другій половині червня 1941 року, Степан Бандера перебував під доглядом ґестапо у Кракові, в липні на протязі 14 перших днів був ув'язнений в тюрмі ґестапо в берлінській дільниці Ліхтерфельде - Ост, потім перебував під наглядом в Берліні, без дозволу будь-куди виїжджати і, заарештований 15 вересня 1941 року, перебув півтори року в сепаратній келії центральної в'язниці ґестапо в Берліні при Прінц-Альбрехт Штрассе і 23 вересня 1943 року був перевезений до концентраційного табору в Саксенгавзені, де перебув ще півтора року до 23 вересня 1944. Звільнений з концтабору, перебував у Берліні під наглядом ґестапо до часу своєї втечі з Берліну в дні 1 лютого 1945 р. Вже саме в'язничне „алібі" сл. п. Степана Бандери доказує, що Бандера ніякої, навіть посередньої участи в злочинах Оберлендера".

Фабрикована тепер і лянсована московським МҐБ (Міністерство Государственной Безопасності) версія про пов'язаність факту замордування Бандери із справою Оберлендера може послужити ще одним доказом, що в замордуванні Бандери винні Совєти.

Перекидаючи причетність до замордування Бандери на західніх німців, Москва за своїм звичаєм, хоче відвернути увагу від себе самої, як тієї, що їй найбільше залежало на зліквідуванні Бандери. Крім того, пов'язуючи з кампанією проти Зах. Німеччини і проти українських націоналістів на еміґрації справу вбивства сл. п. Степана Бандери, Москва пробує досягти двох цілей: з одного боку — загострити напередодні плянованих „вершинних" зустрічей акцію на міжнародному полі прати Західньої Німеччини, а з другого боку — своїм шантажем стягнути репресії проти політичних еміґрацій не тільки в Західній Німеччині, але й в інших країнах Европи.

О. Р.

ПРО ЩО ГОВОРИТЬ МЮНХЕНСЬКЕ РАДІО „СВОБОДА"

Про зміст українських програм, пересиланих по той бік залізної заслони мюнхенською радіовисильнею „Свобода" (ще донедавна — родіовисильня „Визволення", утримувана нюйоркським Американським Комітетом тієї ж назви), малохто знає з українців в Західній Европі й Америці. Гостро - критичні завваги на тему цих програм появлялись спорадично в українській пресі, але — без ніякого успіху. Що більше, їх рівень під оглядом форми і змісту обнижувався рік-у-рік, і врешті дійшов до жалюгідного стану.

Передусім — зміст цих програм не є, власне кажучи, український. Із 30-ох хвилин, протягом яких триває щоденна програма, на українські теми припадає пересічно одна десята частина. А бувають дні, коли про Україну в тій, так званій, українській програмі не згадується ані словом.

На початку вересня ц. р. читачі нашої газети мали нагоду читати, передруковану з „Українських Вістей" (Новий Ульм), статтю під заголовком „Свобода саботажу". В тій статті стверджується, що радіо „Свобода" протягом трьох тижнів замовчувало прийняту обома палатами Конґресу ЗДА резолюцію про Тиждень Поневолених Народів, і щойно в програмі, пересланій на четвертий тиждень після проголошення тієї резолюції, подала її в такій „редакції", яка цілковито позбавила цей величезного значення документ його сенсу. Зокрема, про імперіялістичну політику комуністичної Росії, яка привела до поневолення України, і про прагнення уярмлених Москвою народів до волі й незалежности — в програмі радіо „Свобода" не було ані згадки.

Очевидно, що це — лише один з наймаркантніших фактів свавільного хазяйнування єдинонеділимських елементів, які опанували радіовисильню „Свобода".

А як інформовано про відвідини Хрущова в Америці українців поза залізною заслоною — тих підсовєтських людей, що, наражаючи своє життя на небезпеку, хочуть почути правдивий голос Заходу, якому вони ще вірять? Вістки про ці відвідини подавалось переважно за тими американськими часописами, які старалися з найбільш толерантних позицій насвітлювати увесь перебіг тієї подорожі московського прем'єра — „ката України", як називала його день-у-день безкомпромісова американська преса. Очевидно, всі ті часописи, якими користувались інформатори радіовисильні „Свобода", хотіли додержати традиційної американської гостинности у відношенні до особи, запрошеної Президентом ЗДА. Це — їх справа, і не хочемо їх за це осуджувати. Антикомуністична радіовисильня в Мюнхені, здавалося б, зовсім не зобов'язана супроти „ката України" приписами гостинности й толерантности. Проте, ось в якому „об'єктивному" тоні насвітлювала вона українцям, жертвам цього московського нелюда, його подорож по Америці:

„Активність Хрущова за останній тиждень була велика ... Кульмінаційним пунктом тижня була його промова в Об'єднаних Націях з пропозицією про всесвітнє роззброєння ... Він кілька разів закликав до співіснування ... Справедливість вимагає ствердити (!), що коли населення Вашинґтону, Ню Йорку і Лос Анджелесу зустріло Хрущова стримано, холодно і часто вороже, то населення Сан Франсіско вперше за час побуту Хрущова в Америці зустріло його дружньо і тепло ..." І нарешті: „В той час, коли Хрущов у готелі обідав і сперечався (?) з американськими капіталістами, навколо готелю і в інших районах Ню Йорку відбувалися масові демонстрації з активною участю українців, угорців і литовців ..."

Про дійсне обличчя першого секретаря КПСС, документально розкрите в українській і в американській пресі перед його приїздом — страшне обличчя масового убивці, якого не знає молодь поневоленої України, про домінантну участь українців у протихрущовських демонстраціях по всіх містах, які відвідував Хрущов, про написи на транспарентах, в яких українці сконденсували свої прагнення, і — нарешті — про розлючену лайку Хрущова на адресу „злих духів", які псували йому добрий гумор в його подорожі, — слухачі „Свободи" не почули нічого, крім кількох беззубих реплік та короткої згадки про окреме видання нашої газети, випущене з нагоди приїзду Хрущова. І, мабуть, повірили вони після того всьому, що розписувала про „тріюмфальний похід" совєтського вождя комуністична преса.

Натомість годують уярмлених українців ось такого роду новинками, які, напевно, нічим не ризикуючи, можуть вони вичитувати щодня в совєтських газетах:

„У Варшаві закінчилась сесія Міжпарляментарної Унії, яка одноголосно схвалила резолюції в справах виховання молоді в дусі взаєморозуміння між народами ..."

„За повідомленням газети „Ізвєстія", впродовж перших 7-ох місяців цього року Совєтський Союз відвідали 6,300 американських туристів ..."

„... напередодні закриття американської виставки в Москві її втретє відвідав голова ради міністрів СССР. Н. Хрущов, який звернув особливу увагу на модель штучного супутника „Експлорер - 6" ..."

Чи ж не знущання, справді таки, з підсовєтського слухача радіовисильні „Свобода" підсувати йому подібного роду новинки!

До речі, про ракету, але не про американську, а таки совєтську — ту, яку недавно вистрелили з Сибіру на Місяць. Про неї в радіопередачі з Мюнхену говорилось в захопленому тоні устами англійського професора Ловела: „Я переконаний, що коли всі матеріяли будуть опрацьовані, ми одержимо докази цілковитого успіху совєтського досліду ..." За французькою газетою „Ордер" подано: „Випуск совєтської ракети породжує почуття гордости ..." А у відгомонах вільної преси подано ще: „Часописи Західньої Европи і ЗДА коментують успішний випуск

(Закінчення на стор. 3-ій)

ПОТОКИ СЛІВ І ГОРИ ПРОБЛЕМ НА КУБІ

В останніх днях жовтня ситуація на Кубі набрала таких драматичних форм, що, за словами одного дипломата з Латинської Америки — фіналом антиамериканської кампанії кубинського прем'єра Фіделя Кастра і його соратків може стати трагічне в своїх наслідках зірвання дипломатичних зв'язків з старим та могутнім сусідом, ЗДА. Щоб до цього не допустити (а якраз до цього змагають підземні сили Куби), американська дипломатія, навіть сам Президент ЗДА, роблять усе в тій справі можливе. Терпеливість державного департаменту посунулася до таких меж, що її можна сквалифікувати, як небувалу в анналах ЗДА.

Нижче подамо коротку хроніку небезпечної для обидвох сторін останньої кризи, і змалюємо лаштунки, за якими відбувається насичена динамітом акція лівих, комунізуючих, а то й одвертих прихильників теорії і практики Маркса та його кривавих послідовників.

Острів Куба — це висока ставка червоного Кремлю, а для ЗДА — це старозавітнє „мане, текель, фарес", бути чи не бути їм паном у своїй хаті і сторожем демократичних вольностей всього Заходу й Південня, значить решти нескомунізованої земної кулі.

Останні події на Кубі почалися доволі ґротесково: невідомий літак, що ним керував колишній командир кубинського революційного летунства, а тепер політичний утікач на правах азилю в ЗДА, скинув на столицю країни, Гавану — хмару летючок антирежимового змісту. У них вигнанець - патріот і колишній прятель Фіделя Кастра, майор Педро Діяз Ланц, закликав прем'єра кубинського уряду усунути комуністів та їхніх симпатиків з-поміж своїх співробітників та уряду. Дика стрілянина з землі, а то й повітря військовиків та цивілів спричинила каліцтва й жертви в людях. Майже в той самий час інший приятель Кастра, військовий командант одної провінції, на знак протесту проти просякання кубинського уряду червоними, зрікся свого становища. Під загрозою арешту та „всенародного гніву" цей старшина відібрав собі життя ... У калейдоскопі цього самого політичного круґежу Ф. Кастро призначає свого рідного брата, Равля, командантом усіх збройних сил Куби. А про нього кажуть явно в тій країні й поза нею, що це — людина крайньолівих переконань, можливо й комуніст ... Оливи до революційного вогню додало паперове „бомбардування" столиці, наслідком чого Фідель Кастро скликав всенародні збори, на яких виголосив п'ятигодинну промову, передавану через радіо і телевізію в усі закутки того „щасливого" краю. Вістря промови було таке протиамериканське, що сам президент Айзенгавер заперечив усі закиди Кастра, як неправдиві, а державний департамент назвав цю промову — неймовірною, потрясаючою.

Закордонні обсерватори добачають у своїх коментарях два фактори, що лягли в основу небезпечного напруження відносин поміж Кубою і ЗДА. Перша причина — це чисто економічна ситуація на Кубі, ослаблений революційним експериментом „фіделістів". Друга „нечиста сила", що пхає цю малу державу в небезпечний вир, — це нестримна комуністична інфільтрація. І ось чому кращі представники того краю, колишні друзі Кастра, беруться за такі спроби рятувати свій край, як скидання летючок, як зречення з високих державних постів, як — самогубство. Що стан економіки на Кубі жалюгідний — це ніякий секрет. Аграрні реформи, примусова націоналізація фабрик, ліквідація поміщиків та купецтва прибрали таких форм, що замість сподіваного „раю на землі", наступив хаос в економіці. „Фідель Кастро ставиться до нас так само, як Гітлер ставився до жидів!" — лямeнтують американські промисловці на Кубі. Саме тому, щоб відвернути увагу доведеного до розпачу населення, — творці революції зчиняють шум, шукають винуватців там, де їх немає. Ось така опінія поважних спостерігачів і під таким кутом вони коментують події на Кубі. Лови злодія — казали наші предки.

Комуністичні впливи на Кубі особливо загніздились в Кубинській Робітничій Конфедерації, яку саме закликав Фідель Кастро 26-го жовтня на „всенародну маніфестацію" проти „американських агресорів". До тієї конфедерації належать деякі робітничі організації, повністю опановані комуністами, як спілка робітників готелів та ресторанів, спілка портових робітників та ін. Інфільтрація та інтриги червоних аґентів привели до того, що Кубинська Робітнича Конфедерація в останніх місяцях зірвала майже всі контакти з американським робітничим рухом, — сердечні, базовані на принципах охорони демократичних прав робітничої кляси. За останніх кілька тижнів помірковані діячі кубинського робітничого світу, здебільша практикуючі католики, стали об'єктом неперебірливої нагінки, а то й фізичних нападів збоку комунізуючих груп. Робітнича правиця на Кубі терором була змушена припинити свою діяльність і пішла в організаційне підпілля.

Ключ до розв'язки цілої гори проблем, — у руках прем'єра Фіделя Кастра. Один лише позитивний зрівноважений виступ його на користь демократії західнього типу — і заспокоїться розбурхане революційними пристрастями кубинське море. В цьому випадку, пишуть американські репортери, не йде про „поступки" або „реверанси" в сторону ЗДА, але йде про заспокоєння опінії свободолюбного світу, а ще більше про спокій кубинських патріотів, які прагнуть допомогти „фіделістам" в рямцях найкращих традицій кубинського патріотизму.

У половині листопада Кубинська Робітнича Конфедерація плянує свою першу пореволюційну конвенцію, яка буде рішальною для широких мас її робітництва — під ідеологічним оглядом зокрема. Успіх або програ зрівноважених, правих елементів у цьому майбутньому робітничому парляменті Куби заважить на долі народу та його революційного уряду.

І. Г-нч

Іван Смолій

У ЗЕЛЕНОМУ ПІДГІР'Ї

(Повість)

(27)

Зіна мовчала, вже не заперечуючи. Даремні тут слова. Ніхто вже не повірить їй. Вона глянула по присутніх, чи вичитає в людських обличчях співчуття й зрозуміння. Ось літній мужчина. Хоч у цивільному одязі, а так і видно, що військовий. Він, мабуть, тут найважніша особа. Біля нього юнак. Може його син, бо похожі. І ще люди якісь. Нанних верховинські свити, а пізнати, що з міста. Самі мужчини, тільки одна жінка між ними, і хлопчина з нею.

Зловісна мовчанка, лише ліс шумить збурено, все нагальніше, і хмари, гнані вітром, опадають все нижче, все ближче гір. І гайвороння над лісом кряче, сполоханою зграєю на чиєсь безголов'я.

— Ви пізнали мене? — запитав Усташ.

Дівчина притакнула рухом голови. Як же не пізнати. Змарнів Усташ, обличчя засмагло в негодах і вітрах, неголене. Якийсь грізніший він тепер, якийсь, здається, вищий. На ньому сірий, поплямлений одяг, поруділі чоботи. Але в очах не чужість, а ніби співчуття.

— Ви можете нас усіх зрадити, — промовив Усташ. — Я не знаю, що маю тепер з вами зробити? — І він звернувся поглядом до гурту.

— Я не зраджу вас, — прошепотіла дівчина збілілими устами.

— Не зрадите?

— Ні.

— А ми не віримо вам, — прорік конвоїр позаду дівчини.

— Я даю слово.

— Ти мусиш присягнути! — прорекла Галя з полегшею, ніби знайшла вихід.

— На що вона присягне? — озвався тепер мужчина з гурту, підійшовши ближче. — Хто вона така?

— Наша вчителька.

— Вони в Бога не вірять. На що вона присягне? — сказав мужчина. — Треба подумати, що з нею зробити.

Зіна здригнулася від цих слів. У них звучав уже наче присуд, заповідь чогось страшного. Що вони зроблять з нею? Дівчина глянула розпучливо по присутніх.

З гурту вийшла незнайома жінка з хлопчиком.

— Звідкіля ви? — запитала вона.

Співучість і мелодійність мови були такі рідні, що дівчина задивилася з надією на незнайому землячку. На плечах у неї велика плахта цитринової закраски з узором кругом, дорога й красотна, і лице хоч помарніле, а шляхетне.

— Я з Києва.

— З Києва? — здивувався літній мужчина, що скидався на старшину. — З самого Києва?

— Так.

— З святого Києва, — мовив той до себе. — Де жила?

— На Пушкінській.

— А хто ж твої батьки?

— Батька нема, згинув у революцію.

— А мати?

— Мати в Чернігові.

— І хто ще в тебе?

—Брат.

— А ти в комсомолі була?

— Була.

— Була ... І як думаєш, хто ми такі?

— Не знаю.

— Не знаєш. Думаєш, що ми бандити?

Зіна замовкла вражено. Надія щезала безслідно. Здавалося, зустріла земляків, а оце і ті чужі. Нема вже батьківської ласкавости на обличчі співрозмовника.

— Очевидно, ти вважаєш нас за бандитів. Хто ховається в лісі від влади, той бандит, чи не правда?

— Ні, ви не бандити, — прошепотіла дівчина.

— Добре, так хто ж ми тоді?

— Не знаю.

— Не знаєш. Не було кому навчити. Не було кому розкрити очей на правду. Ні, не бандити ми. Це ти відчуваєш сама. Ми ті, хто не вміщається в цій системі влади, хто проти неї. Хто проти поневолення людини і народу. І тепер ми мусимо бути обережними, бо ти можеш нас погубити. Твоїм священним обов'язком комсомолки є донести владі, що бачила в лісі бандитів. Щоб ворогів народу знищити дощенту. Отже, донесеш?

— Я вважаю, що ми даремне тратимо час, — озвався другий мужчина.

Зіна здригнулася знову. Той, що говорив, був ще молодий, наче її одноліток, студент з одного курсу. На ньому сіряк з гірського сукна з білими петлицями, але по мові і рухах видно, що інтеліґент. Очі сірі, у них воля і впертість, і ще щось, що нагадує їй товаришів з комсомолу. З цією людиною так важко знайти особистий зв'язок, вона є чимсь, що важко окреслити, а потім уже людиною. Ця людина, мабуть, фанатик.

— Вона комсомолка, — провадив той. — Це перерішує справу. Їй не можна вірити. Тут на вазі життя нас усіх, — глянув він по присутніх. — А спеціяльно, — звернувся він до літнього мужчини, — в цій ситуації ми не можемо рискувати. Идеться не тільки про наше життя, але про щось більше.

Зіна пробігла знову поглядом по гурті. Що це? Що вони думають робити з нею. Яка похмурість. У скиглінні гайвороння над головою — присуд. Мовчить Галя, далека й чужа, мовчить Усташ. Конвоїр за плечима наче смерть, наче ось-ось торкне її плеча і поведе в лісову гущу ...

— Ах, які ви стали страшні! — промовила нараз незнайома, скидаючи з плечей взористу плахту.

— Пані! — перебив їй той, що скидався на студента.

— Почекайте, друже Вір!

— Передусім, ви повинні зберегти бодай елементарні приписи конспірації і не вживати імен. Ми вже мали досі через те кілька моментів, коли всі могли пропасти. Якщо будете поводитись так далі, я не беру на себе відповідальности. Я не можу виконати припорученого мені завдання, — звернувся він до літнього мужчини. — Нам ще залишилося зробити не багато, але хтось мусить відповідати за все.

ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД „СВОБОДИ" !

НОВІ МЕЦЕНАТИ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

З-поміж численних добродіїв та меценатів, які своїми щедрими пожертвами піддержують українську науку у вільному світі та ділом причиняються до її розвою, заслуговують на окреме признання два нові її меценати. Згадка про них є тим важливіша, бо вони, хоч походять із різних часів, в яких прибули до Америки, то однак належно зрозуміли велику вагу, яку Наукове Товариство ім. Шевченка відіграє в історії та розвитку української вільної науки і національної культури. Вони зацікавились його науковою, педагогічною, видавничою і суспільною працею і своїм щедрими дарами вписались незатертими буквами у число добродіїв і прихильників цього Товариства.

В. Юрковський, Ню Йорк.

В. Коваль, Фенікс, Арізона.

Годиться отже на цьому місці подати ближчі дані із життя цих двох нових добродіїв НТШ:

П. Володимир Юрковський з Ню Йорку, що дарував для Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА $1,000.00 у формі бонду ч. Р. 134 „Шикаґо & Істерн Іллінойс Рейлроад Комп., є представником давньої імміграції. Уродився 1887 р. в борщівськім повіті в Галичині і приїхав до ЗДА в 1907 р., як 20-літній юнак до свого батька. Шкільну науку відбув в краю і тут в Америці, де закінчив торговельну школу, а по відбутті військової служби в рр. 1917-19, провадив власне підприємство імпорту - експорту, як фахівець в ювелірській бранжі, а також у предметах щоденного вжитку.

Від початку свого перебування в ЗДА брав він активну участь в громадському житті, організував українські Товариства (1923), збирав та висилав до краю гроші на цілі „Рідної Школи", та організував виставки українського мистецтва (української ноші, вишивок і різьби) в рр. 1924, 1928-930, 1933, 1939 в Брукліні, Ню Йорку і Шикаґо. Він працював також, як секретар в Т-ві Ветеранів Українського Походження в ЗДА (1932). У переписі населення (1930) брав п. Юрковський активну участь, дбаючи, щоб малосвідомі одиниці вписували свою національність як українську, а тим самим акцентували своє українське походження.

П. Юрковський і на далі живо інтересується всіма проявами нашого культурного і суспільного життя, а своїм даром в сумі $1,000.00 чинно причинився до піддержання НТШ, як центру удкраїнської науки і національної культури.

Другим меценатом української вільної науки, про якого бажаємо згадати — це Володимир Коваль з Фініксу, Арізона. Щедрим даром у сумі $1,000.00, переданих на цілі Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА, він підкреслив вагу української вільної науки та виявив повне зрозуміння для цієї справи.

П. Коваль є представником нової імміграції та прибув до ЗДА в 1946 році. Народився 1920 р. в Синевідську Вижнім в Галичині. Гімназійну науку почав у Стрию, а опісля пережив всі злидні, перебуваючи на Сибірі, звідки через Туреччину і Персію видістався на волю. Середню освіту закінчив у Тегерані, вступив до британської армії, перебув офензиву в Північній Африці, а по закінченні війни переїхав до Індії та Мехіко, де студіював право.

В ЗДА п. Коваль бере живу участь в українському громадському житті, працює як один із основників Т-та „Самопоміч" та Української Студентської Громади в Ню Йорку. З часом переїздить до Арізони, де основує Відділ У. Н. Союзу та підтримує „Народний Дім", якого стає головою. Як голова „Арізона Інвестмент енд Ріальті Корпорейшен" поширює це Т-то на стейти Огайо і Мишиґен так, що воно має тепер 5 Відділів у Фініксі, Флеєстов, Скотсдейл і Дітройті. П. Коваль стає членом численних американських товариств. Останньо його акцією є створення української оселі „Парадайс Валей", де вже поселилося 5 родин, а дальших 18 домів будується. П. Коваль є одружений та має двоє дітей.

Обидва ці меценати української вільної науки зрозуміли ролю, яку відограє незалежна українська установа, Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА. В 1961 р. будемо святкувати Соті Роковини Великого Сина України, Тараса Шевченка. В ці роковини мусимо стати перед чужим культурним світом з наявними показами нашого духового росту. І наше громадянство, ідучи слідами цих двох добродіїв, повинно нам в цьому допомогти. Бо найнебезпечнішою зброєю для червоної Москви це вільна українська наука. Ми мусимо цю зброю і на далі кувати та — науковим шляхом — голосити нашу віковічну істину!

Своїм новим меценатам складає Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА прилюдно сердечну подяку. Їх чин підтримує на дусі всю вільну і передрішену науку на еміґрації. Хай цей чин стане прикладом для всієї громади в Америці.

Президія НТШ.

ПРО ЩО ГОВОРИТЬ МЮНХЕНСЬКЕ РАДІО „СВОБОДА"

(Закінчення зі сторни 2-ої)

совєтської ракети на Місяць, як з погляду наукового досягнення, так і з погляду політичного значення цієї події..."

І виходить, що слухачі „Свободи" мусять задовольнятись „ракетною" пропаґандою, якою Москва хоче застрашити Захід, убити в ньому дух резистансу. До цього треба додати, що — як нас повідомляють з добре поінформованих джерел — всі матеріяли в розділі міжнародного життя і статті в українській програмі перекладається — з російського, тобто виходять вони вже в другому перекладі, з „общепонятного". При цьому перекладається всі ці матеріяли в такий самий спосіб, як то робиться в ґазетах, видаваних українською мовою в Україні: на кожне російське слово буквально наліплюється український відповідник, внаслідок чого виходить „мова", яку гидко читати й слухати. А проте, не краща іноді мова й „оригінальних" статтей та коментарів. Ось в одному лише з них знаходимо: „побутові служби і догоди", „заведення (заклади? підприємства?) масової обслуги", „починка пари черевик", „брак догід паде тягарем"...

І чого ото — подумає підсовєтський слухач радіовисильні „Свобода" — галасують і обурюються там на еміґрації, з приводу русифікації і нищення большевиками української мови, як вони там самі не гірше те роблять...

У такому помішанні тем і стилів, без будь-якого українського стрижня і при виразно веденій русофільській єдинонеділимській лінії, не дивом було почути в одній із програм радіо „Свободи" ось таке речення, в якому чи не кожне слово сфальшоване: „Шумський був одним із вождів Української Комуністичної Партії (боротьбистів), що весною 1920 року влилася в КПУ". Бо: Українська Комуністична партія (УКП) і боротьбисти — це не те саме; своє існування УКП щойно почала в 1920 році. І не влилася вона в КПУ (такої взагалі тоді не було — було КП(б)У), а зліквідовано її фізично за вийнятком кількох осіб, яких „влили" до КП(б)У. Там же зустрічаємо й виразно націонал-комуністичне твердження: „Спілка Визволення України була розгромлена для того, щоб слідом за нею, через 3 - 4 роки, пішли й українські комуністи; з ними розправа була ще жорстокіша (!), ніж з членами СВУ"

Ось після цієї плутанини нехай посушить собі голову нелеґальний слухач радіо „Свободи" — по чиєму ж боці правда, де його вороги, а де друзі.

І наостанку, для повнішої характеристики так званої української програми радіо „Свободи", треба сказати, що дотеперішній основний її розділ — „хроніку українського життя закордоном" — розділ, який мав би найбільше цікавити підсовєтських українців, зведено до мінімуму і подається лише раз на тиждень. При цьому це „життя" представляється у вигляді старанно вилущеному з усіх його елементів, небажаних для московських єдинонеділимців.

Тих позитивних матеріялів на теми української визвольної боротьби, історії, літератури і суспільно - політичного життя, які появляються в передачах радіо „Свобода", рішуче замало, щоб вони могли надати українській програмі цієї радіовисильні належної вартости.

І тому висновок з усього сказаного один: українська програма радіовисильні „Свобода" в Мюнхені не є українською і називатися такою не має ніякого права. Справі визволення уярмленого московським большевизмом українського народу вона не допомагає, а гальмує її.

В. С-ко

Вимагають більйона долярів на збільшення числа лікарів

Вашинґтон. — Двадцятидвочленна дорадча Комісія при головному лікарі ЗДА, яка складається з лікарів і виховників, запропонувала видати один більйон долярів на поширення існуючих і на заснування нових медичних шкіл, щоб не допустити до того, щоб в майбутньому забракло лікарів у ЗДА. Населення цієї країни збільшуться, і тому треба збільшити і число лікарів, щоб теперішній стан в цій ділянці не погіршувався, це значить, щоб число населення, яке припадає на одного лікаря, не занадто розходжувалося в порівнянні з теперішним станом. Згідно з пропозицією цієї комісії федеральний уряд мав би видати півбільйона долярів впродовж 10-ох років, а стейти, промисл, приватні фундації і добродійні установи мали б видати другу половину більйона долярів. За ті гроші треба б поширити деякі медичні школи та збудувати 24 нові лікарські факультети. Тепер кінчає медичні школи кожного року пересічно коло 7,400 лікарів, а треба, щоб в 1975 році те число виносило коло 11,000. Головний лікар Лерой Бирні, якому комісія предложила цей звіт, заявив на пресовій конференції, що він особисто підтримує цю пропозицію розбудувати медичні школи відповідно до зросту числа населення в цій країні.

● Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що під час його урядування в Білому Домі зовсім не збільшилася засекреченість головних урядових аґенцій. Федеральні урядовці, перебувають в постійному контакті з журналістами, радіом та телевізією, і громадянство знає, що діється в уряді.

З наших буднів

ЧЕРЕПАШКА З ДНІПРА

Листи з Рідного Краю... Свистки сірого, зшиткового паперу, записані фіолетним горнилом... Убогі, змучені ластівки з-під рідних стріх, що заблукали в новітні Вавилони... Коли знайдуться на еміґрації поети, що оспівають вас у поемах і сонетах? Коли знайдуться дослідники, які напишуть про вас томи студій? Коли, врешті, знайдуться драматурги, що перетворять вас у трагедії, переростаючі надлюдським своїм змістом твори Софокла, Шекспіра?..

Звичайна річ — листи з Краю кожний читає по-своєму і на свій спосіб їх інтерпретує. Дехто, наприклад, прочитавши такого листа, має потім про що тарахкати язиком цілий день у „шапі", чи в неділю, під церквою. Іншому кожний рядок такого листа крає серце тупим ножем. Ще іншому — такий лист відкриває новий світ, досі незнаний, і читач з остpахом бачить перед собою ніби якусь прірву, яка щораз поглиблюється між еміґрацією і Краєм. Відчувається, що там люди, земля, сонце, повітря вже ніби не ті, що були колись, тоді, коли ми покидали Україну...

Часто в листах з рідних сторін попадаються різні пам'ятки: звичайно це бувають фотографії, такі самі сірі, як листовий папір. Часом попадає дещо інше — засушена квітка, листок з дерева тощо. Недавно я отримав у листі з Польщі окрушинки черепашки з... київського пляжу. Відбули вони, ці черепочки, далеку дорогу, поки дісталися до Ню Йорку. Сестра мого приятеля, який опинився на засланні аж під Східніми Прусами, мала нагоду побувати у Львові, і в Києві, —над Дніпром, і на прохання брата привезла йому на пам'ятку винесену на берег Дніпровими хвилями, сполоскану його водою, висушену сонцем України — черепашку.

А брат — мій добрий і давній друг, а при цьому поет, романтична душа, — послав мені шматочок з неї в подарунок, з таким ліричним коментарем:

„Поклади собі, Друже, ці черепочки на своєму робочому столі, і хай вони стануть Твоїм талісманом, джерелом творчого натхнення. Коли заходитиме сонце над Гудсоном і крізь фіранки на вікнах Твоєї кімнати заблиснуть світла Мангаттану, хай ці черепочки переміняться в золотострунну арфу Еоля, хай вона забренить в Твоїй душі могутнім пошумом ріки нашої святої, хай злопотить тополиним „Вітром з України", хай затужить ключем журавлів в осінню, ясну ніч..."

Тут до речі буде відмітити, що мій друг ніколи не бачив Дніпра, ніколи не чув, як він „реве та стогне". Він, мій друг, такий самий клаповухий галичанин, як і я, до 39-го року сидів у Львові; там він жив, студіював і гитував. Чому ж тоді, спитаєте, він не просив сестри, щоб привезла йому щось на пам'ятку зі Львова?

Гадаю, що відповідь на це буде проста: Львів — не стоїть над Дніпром.

Ікер

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Т-во „Клюб Поступовий", Відд. 70, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в середу, 11-го листопада 1959 р., в год. 7-ій веч., в УНДомі, 90-96 Fleet St. Просимо привести із собою хоч одного нового кандидата на члена УНСоюзу. — П. Костик, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори Українського Народного Дому, Відд. 316, відбудуться в четвер, 12-го листопада 1959 р., в год. 8-ій веч. На порядку нарад між іншими важливими справами є також намічення кандидатів на членів Екзекутиви Відділу. Тому приявність всіх членів побажана. Взиваємо усіх членів негайно вирівняти усі залеглі вкладки, щоб не треба було безпотрібно виготовляти спис довгуючих членів для прочитання на річних Зборах. — Управа Т-ва.

● **Президент Айзенгавер** заявив на пресовій конференції, що він не знаходить причини, чому дослідженням Місяця мали б заниматися військові особи, коли ця проблема є чисто наукова. На думку Президента, ці проблеми повинна розв'язувати цивільна аґенція — Крайова Адміністрація Аеронавтики і Космічних Просторів.

Державний департамент закликає кубинських еміґрантів не творити уряду в екзилі

Вашинґтон. — Представник державного департаменту Линколн Вайт повідомив кубинських політичних еміґрантів, що американський уряд не буде толерувати створення на терені ЗДА нового кубинського уряду в екзилі, хиба що це сталося б з дозволу ЗДА. Вайт казав, що організація такого уряду в ЗДА порушувала б суверенність цієї країни і не була б у згоді з приписами міжнародного права. Часописи пишуть, що цю заяву спричинили часописи, які писали про те, що в Ню Йорку вже існує новий еміґраційний кубинський уряд із доктором Емілієм Нунсзом на чолі, який від 1952 року до 1 січня 1959 був кубинським делеґатом до Об'єднаних Націй. Він заявляє, що не має тепер зв'язків із колишнім диктатором Куби Батістою, але виступає проти Кастра.